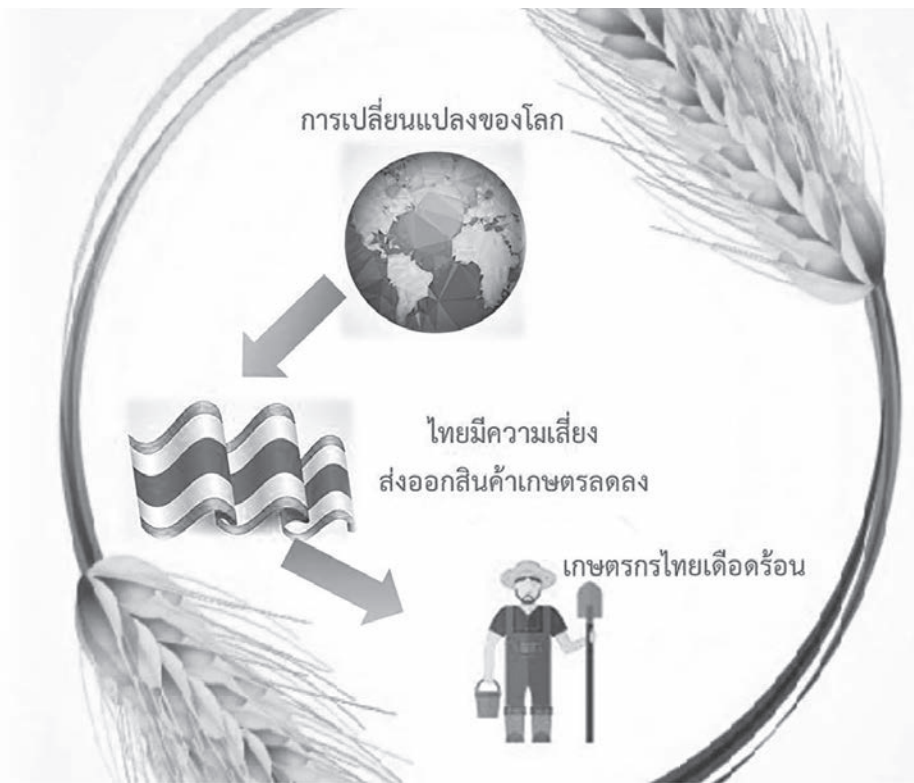

ร้านรอยยิ้มประชารัฐ¹

การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจและสังคมในบริบทโลกสำหรับห้วงเวลาศตวรรษที่ 21 นั้น คนในสังคมต้องเผชิญหน้ากับโอกาสและสิ่งท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรไปสู่สังคมผู้สูงอายุ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับความเป็นอยู่ในชุมชนเมือง ความตระหนักในเรื่องความปลอดภัยทางด้านอาหารและสุขภาพ ในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และนวัตกรรมก็ส่งผลต่อรูปแบบการผลิต การค้า และการบริโภค ตลอดจนเงื่อนไข ข้อตกลงระหว่างประเทศก็ ย่อมส่งผลกระทบต่อทุกประเทศรวมทั้งประเทศไทย

แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศที่ส่งออกสินค้าเกษตรและอาหารที่สำคัญในโลกก็ตาม แต่การพึ่งพิงตลาดส่งออกโดยที่เราไม่มีการยกระดับการใช้เทคโนโลยีที่นำไปสู่การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและการตลาด จึงทำให้เราต้องสูญเสียตลาดให้กับประเทศคู่แข่งทางการ

ค้าไปในหลายผลิตภัณฑ์ เช่น กรณีของข้าว ยางพารา และเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกษตรกรไทยต้องประสบปัญหาความยากจน มีหนี้สินครัวเรือน ด้วยเหตุนี้แนวทางการปฏิรูปการเกษตรของไทยจึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาและสร้างสมรรถนะด้านการประกอบการแก่เกษตรกรเพื่อ

ให้อาชีพเกษตรกร เป็นอาชีพที่มีรายได้ดี มีศักดิ์ศรีโดยการพัฒนาความรู้ ทักษะในการใช้เทคโนโลยี การบริหารจัดการ การประกอบการและการเงิน เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันและต่อยอดไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ (รายงานคณะกรรมการปฏิรูปการเกษตร อุตสาหกรรม

¹ คณะทำงานขับเคลื่อนการปฏิรูปเศรษฐกิจการเกษตรแบบก้าวหน้า ในคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ. 2 สิงหาคม 2559

พาณิชย์ การท่องเที่ยวและบริการ, 2558)

รัฐบาลภายใต้การนำของฯพณฯ พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้วางกรอบ ทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ ในห้วงเวลา 20 ปี ภายใต้ platform “ประเทศไทย 4.0” ซึ่งมุ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีขีดความสามารถสูงเพื่อเป็นกำลังสำคัญและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศสู่การ บรรลุวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

เพื่อสานต่อนโยบายการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ประเทศ โดยเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมายเกษตรกร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภายใต้กรอบการพัฒนา “ประเทศไทย 4.0” ดังกล่าวข้างต้น จึงเห็นควรเสนอ “ตัวแบบธุรกิจการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งได้ผ่านการทดลองภายใต้กระบวนการ วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมระหว่าง ภาคราชการ ภาคนอกชน และภาคประชา สังคม ที่มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ใน ระหว่างปี พ.ศ. 2553-2558 และรู้จักกัน ในนามของ “Farmer Shop” ซึ่งผลการ วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า “ตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop” สามารถจุดประกายความคิดแก่ผู้ บริโภคให้หันมาใส่ใจจุดทุนสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูปที่มีคุณภาพ และอยากให้มีร้านดังกล่าวอยู่ในชุมชน จะได้เป็นลูกค้า ประจำ อีกทั้งยังเปิดโอกาสแก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ SMEs OTOPs มีโอกาสในการจำหน่ายสินค้าที่มีคุณภาพมากขึ้นและเสียค่าใช้จ่าย การตลาดต่ำกว่าที่ต้องจ่ายในอัตราร้อยละ 35 จากราคาขาย โดยมีข้อเสนอเชิงนโยบาย

การประชุมของคณะทำงานและนำเสนอในที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ

และสาธารณชนในการขยายผล Farmer Shop ไปจัดตั้งและดำเนินงานในชุมชน เพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มในกลุ่มสินค้า อาหารปลอดภัย ที่ผลิตโดยเกษตรกร สถาบันเกษตรกร SMEs และ OTOPs ใน ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างโอกาสทาง เลือกลงในการพัฒนาสมรรถนะการเป็นผู้

ประกอบการแก่ประชาชนตามนโยบาย ของรัฐบาลอีกด้วย (สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย, 2557) ในปัจจุบันมี การดำเนินการร้านFarmer shop อยู่ที่ สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ธัญบุรี และสหกรณ์การเกษตร 3 แห่ง

ตัวแบบธุรกิจ Farmer Shop

ผลการประชุมระดมความคิดของคณะทำงานเกษตรก้าวหน้า (Modern Farming) ภายใต้อนุกรมวิธานการปฏิรูปการเกษตรและสหกรณ์ สปท.เห็นว่าควรนำเสนอให้ใช้ “ร้านรอยยิ้มประชารัฐ (Civil State Smile Shop: C3S)” เป็นส่วนหนึ่งสำหรับกลไกการปฏิรูปภาคการเกษตรไทย โดยพิจารณาเห็นว่า ร้านรอยยิ้มประชารัฐ จะทำหน้าที่เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

ที่มีผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของร้านทำหน้าที่ในการจัดหาสินค้าและบริการจากภาคีเครือข่ายผู้ผลิต (เกษตรกร สถาบันเกษตรกร SMEs OTOPs) มาจำหน่ายตามความต้องการของภาคีเครือข่ายผู้บริโภคที่อยู่ในชุมชน (คอนโดมีเนียม หมู่บ้าน หน่วยงาน สถานศึกษา สหกรณ์) ภายใต้กระบวนการบริหารจัดการธุรกิจอย่างเป็นมืออาชีพ จะนำไปสู่การเชื่อมโยงโซ่คุณค่าและการยกระดับมูลค่าเพิ่มแก่สินค้า

เกษตรไทย และการสานต่อนโยบายการส่งเสริมตลาดภายในประเทศของรัฐบาล อาจกล่าวได้ว่า ร้านรอยยิ้มประชารัฐ (Civil State Smile Shop: C3S) เป็นการบูรณาการ “การจัดการโซ่คุณค่า” “หลักการสหกรณ์” และ “แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า” มาใช้ในการบริหารจัดการธุรกิจอย่างเป็นมืออาชีพ ซึ่งจะก่อให้เกิดรูปแบบการพัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้าเกษตรแนวใหม่ การสร้างมูลค่าเพิ่มแก่สินค้าเกษตรแปรรูป การเพิ่มสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และที่สำคัญ คือ กลไกร้านรอยยิ้มประชารัฐจะช่วยกระตุ้นให้เกิดอุปสงค์ในสินค้าที่ผลิตโดยเกษตรกร สถาบันเกษตรกร SMEs OTOPs ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การปฏิรูปภาคการเกษตรไทยดังที่คาดหวัง

แนวคิดธุรกิจของร้านรอยยิ้มประชารัฐ

เป็นรูปแบบของร้านค้าที่มุ่งสร้างระบบธุรกิจภายใต้แนวคิด “ร้านค้าปลีกที่ผู้ผลิตและผู้บริโภคเป็นเจ้าของร่วมกัน” ที่จำหน่ายสินค้าประเภทอาหาร สินค้าอุปโภค และของใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้บริการแก่ชุมชน มีนโยบายอย่างชัดเจนที่จะนำสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ของเกษตรกร สถาบันเกษตรกร สหกรณ์ SMEs OTOPs ที่มีคุณภาพมาตรฐาน เข้ามาวางจำหน่ายในร้านฯ โดยใช้แบรนด์ร้านรอยยิ้มประชารัฐช่วยสร้างอุปสงค์ด้านผู้บริโภคให้กว้างขวางขึ้น

เจตนาารมณั

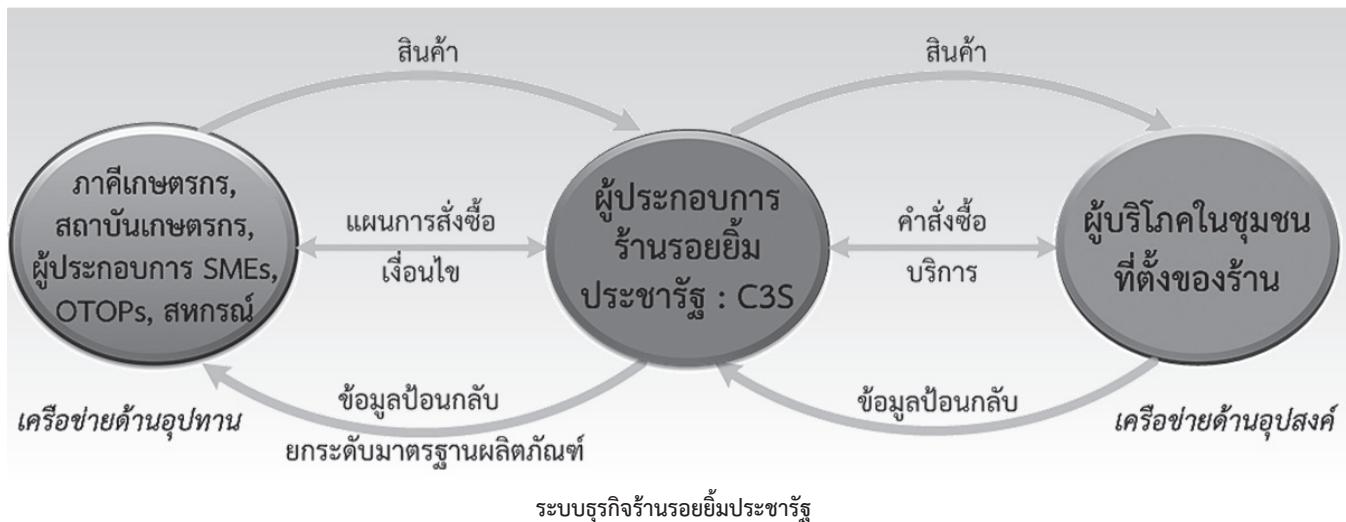
เพื่อสร้าสรรรค์ระบบธุรกิจทางเลือกโดยผู้ประกอบการยุคใหม่ที่มีความสามารถ ในการสร้าสร้าฐานลูกค้าประจำในชุมชน ให้หันมาสนใจจุดหนุนสินค้าที่มีคุณภาพและผลิตโดยเกษตรกร สถาบันเกษตรกร สหกรณ์ SMEs OTOPs อันจะนำไปสู่การยกระดับมูลค่าเพิ่มแก่ผลิตภัณฑ์เกษตรของไทยตามนโยบายรัฐ

การวางแผนธุรกิจ

การออกแบบระบบธุรกิจร้านา โดยการสร้าสร้าโซ่คุณค่า (Value Chain) ด้วยการเชื่อมโยงธุรกิจกับภาคีพันธมิตร

เกษตรกร และผู้ประกอบการรายย่อย จะอยู่ในฐานะภาคีเครือข่ายด้านอุปทาน เป็นผู้ส่งมอบสินค้าตามแผนธุรกิจร่วมกับผู้ประกอบการร้านา โดยสินค้าที่นำมาขายนั้นจะต้องมีคุณภาพมาตรฐานและสามารถตรวจสอบย้อนกลับได้ ในขณะที่ผู้ประกอบการร้านารอยยิ้มประชารัฐจะทำหน้าที่ในฐานะผู้ประกอบการร้านา ทำหน้าที่ในการบริการจัดการอย่างมืออาชีพ ประกอบด้วย การวางแผนการตลาด การจัดการด้านโลจิสติกส์ การจัดการสินค้าคงคลัง การจัดทำบัญชี และสร้าสร้าความพึงพอใจแก่ผู้บริโภคซึ่งเป็นภาคีเครือข่ายด้านอุปสงค์ ซึ่งในที่สุดจะเข้ามาเป็นสมาชิก

ซื้อและ ร้านมินิมาร์ทต่างๆ โดยอาศัยแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (4Ps) จะเห็นได้ว่า สินค้าที่วางจำหน่ายภายในร้านารอยยิ้มประชารัฐ จะเน้นไปที่สินค้าที่ผลิตโดยเกษตรกร สถาบันเกษตรกร และผู้ประกอบการ SMEs OTOPs อย่งไรก็ตามเมื่อคำนึงถึงแนวคิด One Stop Shopping ที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภค จึงจะมีจำหน่ายสินค้าอื่นที่เป็นไปตามความต้องการของภาคีผู้บริโภค มาวางจำหน่ายในร้านาด้วย ในส่วนของ การตั้งราคานั้นจะมีการยึดหลักแนวคิดระบบการค้าที่เป็นธรรมทั้งแก่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้บริโภค ด้านสถาน

ธุรกิจเพื่อนำสินค้าจากเครือข่ายผู้ผลิตมาจำหน่ายตามความต้องการของผู้บริโภค (ที่เป็นลูกค้าประจำ)

ระบบธุรกิจ

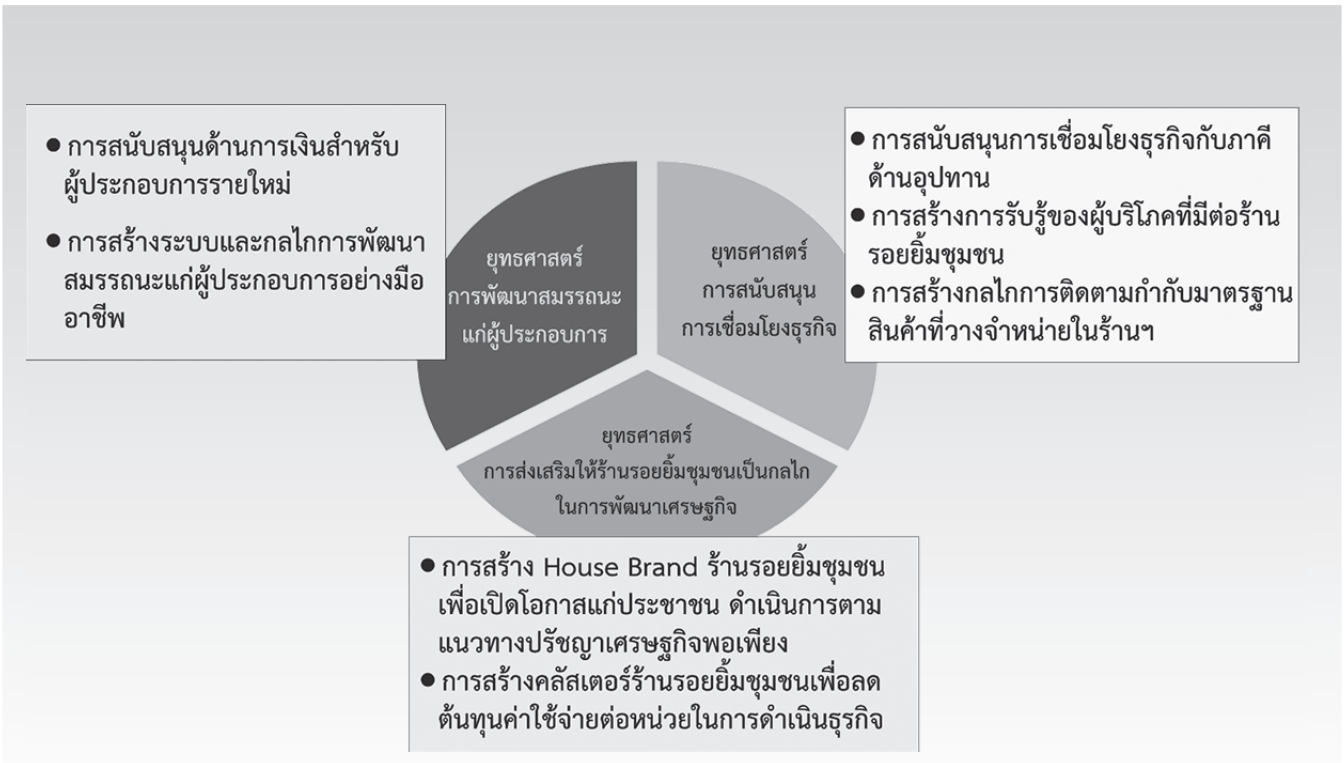
จะก่อให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงธุรกิจกับภาคีเครือข่ายทั้งต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ โดยที่เกษตรกร สถาบัน

ประจำของร้านาและได้รับการจัดสรรเงินเฉลี่ยคืนตามส่วนซื้อ Patronage refund

ระบบธุรกิจร้านารอยยิ้มประชารัฐ

หากพิจารณาเปรียบเทียบแนวคิดการดำเนินธุรกิจในภาพรวมของร้านารอยยิ้มประชารัฐ กับธุรกิจที่มีความคล้ายคลึงกัน อาทิเช่น สหกรณ์ร้านค้า ร้านสะดวก

ที่ตั้งของร้านา จะขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ประกอบการที่เป็นเจ้าของร้านาโดยอาจจัดตั้งขึ้นในชุมชน สถานศึกษาหรือสหกรณ์ก็ได้ ด้านการส่งเสริมการขายร้านาจะใช้ระบบสมาชิกเพื่อให้สิทธิพิเศษตามเงื่อนไขและข้อตกลงทั้งในส่วนองภาคีเครือข่ายผู้ผลิตและภาคีเครือข่ายผู้บริโภค ซึ่งประยุกต์จากหลักการสหกรณ์

กรอบแนวทางเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบธุรกิจ ร้านรอยยิ้มประชารัฐ

ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการพัฒนา

• การพัฒนาสมรรถนะแก่ผู้ประกอบการ ที่สำคัญได้แก่ 1) การสนับสนุนทางการเงินสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่แก่ผู้สนใจเป็นผู้ประกอบการร้านรอยยิ้มประชารัฐ โดยพิจารณาควบคู่กับความคุ้มค่าในการลงทุน 2) การสร้างระบบและกลไกการพัฒนาสมรรถนะแก่ผู้ประกอบการอย่างเป็นมืออาชีพ

• การสนับสนุนการเชื่อมโยงธุรกิจ ประกอบด้วย 1) การสนับสนุนการเชื่อมโยงธุรกิจกับภาคีเครือข่ายกับเกษตรกรสถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ SMEs OTOPs 2) การกระตุ้น และสร้างการรับ

รู้ของผู้บริโภค โดยใช้สื่อประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง 3) การสร้างกลไกการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนให้เกิดการเชื่อมโยงโซ่คุณค่าในระบบธุรกิจร้านฯ 4) การสร้างกลไกการติดตามกำกับมาตรฐานสินค้าที่วางจำหน่ายเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของร้านฯ ให้เป็นที่ประจักษ์ในสายตาของผู้บริโภค

• การส่งเสริมให้ร้านรอยยิ้มประชารัฐเป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ประกอบด้วย 1) การสร้างภาพลักษณ์ร้านฯ ให้เป็นที่เชื่อมั่นไว้วางใจ และหันมาเป็นลูกค้าประจำ ซึ่ง

จะช่วยลดข้อจำกัดและเปิดโอกาสให้กับสินค้าเกษตรของไทยได้เข้าถึงตลาดและผู้บริโภคได้มากขึ้น 2) การสร้างคัสเตอร์ร้านฯ เพื่อวางระบบเชื่อมโยงธุรกิจที่จะช่วยลดต้นทุนต่อหน่วยในการจัดหาสินค้าและบริการ

กรอบแนวทางเชิงยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบธุรกิจ ร้านรอยยิ้มประชารัฐ **สรุป**

“ร้านรอยยิ้มประชารัฐ” หรือ Civil State Smile Shop: C3S เป็นนวัตกรรมระบบธุรกิจ ที่สามารถนำไปใช้เป็นกลไกการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ที่เป็นที่ตั้งร้านโดยกลไกในระบบธุรกิจของร้านฯ มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับตัวละคร 3 องค์

ร้านรอยยิ้มประชารัฐ

ประกอบได้แก่ 1) ผู้ประกอบการร้านฯ หมายถึง ผู้สนใจจัดตั้งและดำเนินงานในฐานะเจ้าของร้าน ซึ่งอาจเป็นผู้ประกอบการรายใหม่ (Startup) สหกรณ์ สถาบันการศึกษา หน่วยงาน และเป็นไปโดยความสมัครใจ 2) ภาควิชาด้านอุปทาน ได้แก่ เกษตรกร สหกรณ์ สถาบันเกษตรกร ผู้ประกอบการ SMEs OTOPs ที่เข้ามามีส่วนร่วมเป็นภาคีเครือข่ายธุรกิจของร้านฯ 3) ภาคีเครือข่ายผู้บริโภค ซึ่งภายหลังอาจปรับเปลี่ยนเป็นสมาชิกร้านฯ เพื่อได้รับเอกสิทธิ์หรือสิทธิพิเศษตามเงื่อนไข และข้อตกลงระหว่างกัน

อาจกล่าวได้ว่าระบบธุรกิจของร้านรอยยิ้มประชารัฐ เป็นการประยุกต์

นำเอาแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หลักการสหกรณ์และการเชื่อมโยงโซ่คุณค่าเพื่อการยกระดับมูลค่าเพิ่มมาใช้ โดยคาดหวังว่าร้านค้ารอยยิ้มชุมชน จะทำหน้าที่เป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นที่ตั้งของร้านฯ ในขณะเดียวกัน ขบวนการร้านรอยยิ้มประชารัฐ(การขับเคลื่อนระบบธุรกิจของคลัสเตอร์ร้านรอยยิ้มประชารัฐบนหลักการพึ่งพาและร่วมมือกันตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า) จะนำไปสู่การเชื่อมโยงธุรกิจเกิดเป็นโซ่คุณค่าสินค้าจากแหล่งผลิตมาจำหน่ายแก่ผู้บริโภคในชุมชนต่างๆ อย่างกว้างขวาง โดยมีกลไกประชารัฐคอยให้การส่งเสริมสนับสนุน

อย่างมีแบบแผนตามแนวคิดธุรกิจและกรอบแนวทางเชิงยุทธศาสตร์ดังที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งแนวทางดังกล่าวย่อมจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในการปฏิรูปการเกษตรไทย และปรากฏการณ์ตามที่เราอยากเห็น นั่นคือ เกษตรกรไทยมีศักดิ์ศรี และมีโอกาสเข้าถึงตลาดและผู้บริโภคตามที่ทุกคนคาดหวัง

